

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 23.9.2014
čj. UKZUZ 072717/2014

Zpráva č. 18 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 25.8.–21.9.2014

1. Počasí

Teplotami i celkovým průběhem počasí připomínalo blížíící se podzim. Na obloze bylo většinou dostatek oblačnosti, srážky v podobě přeháněk i trvalého deště byly pravidelné a občas i velmi vydatné. Nejvydatnější srážky byly zaznamenány při přechodu frontálního systému 11.–13.9. a způsobily na některých místech lokální záplavy. Teploty byly podprůměrné. Ranní minima se většinou pohybovala mezi 6 a 12 °C, jen výjimečně neklesly pod 14 °C. Odpolední maxima se pohybovala většinou kolem 20 °C, jen v období 5.–8.9. na většině území překročila letních 25 °C. Půda je většinou značně nasáklá vodou a jen velmi pomalu vysychá, což mimo jiné omezuje a často zcela znemožňuje polní práce.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Žně i přes značné problémy skončily. Další sklizňové práce stále přerušují a komplikují pravidelné srážky a zamokřené pozemky. Dochází k rychlému vývoji některých houbových chorob jako plísně bramboru, plísně rajčete, cercosporové listové skvrnitosti řepy nebo plísně dýňovitých. Výskyty bázlivce kukuřičného jsou velmi rozdílné, lokálně i střední až silné. Nálety ostatních škůdců sledovaných pomocí feromonových lapáků končí, pouze druhá generace obaleče jablečného se ojediněle projevila letovými vlnami ještě začátkem září. Hraboši působí problémy v tradičních oblastech Olomoucka a Prostějovska, místy se ukazují slimáčky zejména ve vzcházejících řepkách. Pravděpodobně vlivem poměrně chladného a značně vlhkého průběhu počasí jsou zjišťované výskyty kříška polního na strništích obilovin ve všech okresech pouze slabé.

OBILNINY

KUKUŘICE (79–89 BBCH, druhově a odrudově specifické velikosti zrna bylo dosaženo až plná zralost)

Výskyty samců **bázlivce kukuřičného (*Diabrotica virgifera*)** zaznamenané odchycem do feromonových lapáků jsou podle lokalit značně rozdílné. Zatímco na některých místech byly nálety samců do lapáků velmi slabé nebo dokonce celoročně bez jediného záchytu, střední výskyty ve sledovaném období hlásí ještě z okresu Přerov (Rokytnice), silné z okresů Bruntál (Osoblaha), Karviná (Dolní Lutyně, Nový Bohumín), Olomouc (Holice u Olomouce) a Prostějov (Mořice).

Pozorování ve feromonových lapácích se provádí 1krát týdně od 20.6. do konce října.

Jako chemická ochrana proti larvám se používají insekticidní mořidla nebo půdní insekticidy aplikované při setí nebo líhnutí larev při průměrné hodnotě 35 a více samců na jeden lapák za 14 dnů v předchozím roce. Proti dospělcům se doporučuje ošetření při výskytu 3–6 brouků na 1 klas před květem a v průběhu kvetení u kukuřice na osivo a 9 a více brouků na 1 klas u kukuřice na zrno, pokud chceme zabránit ztrátám na výnosu.

Ojedinělý střední výskyt housenek **zavíječe kukuřičného (*Ostrinia nubilalis*)** byl zaznamenán v okrese Jeseník (Bílý Potok). Nálety imag do světelných lapačů ve sledovaném období s výjimkou lokality Šumperk zcela ustaly.

Aktuální situaci můžete sledovat na veřejném portálu ÚKZÚZ na adrese <http://eagri.cz/public/web/srs/portal/skodlive-organismy/nalety-skudcu-do-svetelnych-lapacu.html>.

OLEJNINY

Časté srážky působily místy problémy při setí i vzcházení porostů řepky, a tak některé pozemky plánované k osetí ozimou řepkou byly přesunuty na náhradní plochy. I přesto musely být některé pozemky znovu osety, byly zasety opožděně nebo nerovnoměrně vzcházejí. Poškození dřepčíky jsou většinou slabá, jen místy poněkud silnější než v loňském roce.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 00–15 BBCH, suché semeno až 5. pravý list vyvinutý)

Silné poškození porostů **slimáčky (*Deroceras* spp.)** pozorovali v okrese Olomouc (Bohuňovice, Senice na Hané, Tršice), střední v okrese Karviná (Starý Bohumín).

Výskyt slimáčků se sleduje před setím nebo mezi setím a vzcházením 3 dny po sobě. Zjišťují se počty slimáčků pod třemi čtvercovými pastmi z vlnité lepenky o straně 50 cm, překrytými čtverci černé folie o straně 70 cm.

O ošetření by se mělo uvažovat při průměrném výskytu 3 a více slimáčků na jednu past a den.

Střední až silné výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly zaznamenány na řadě lokalit v okresech Olomouc (Bohuňovice, Hnojice, Moravská Huzová, Senice na Hané, Štěpánov), Prostějov (Biskupice na Hané, Hrdibořice, Hrubčice, Ivaň, Klenovice, Klopotovice, Kostelec na Hané, Koválovice, Kožušany, Kralice na Hané, Mořice na Hané, Nezamyslice nad Hanou, Olšany u Prostějova, Pavlovice u Kojetína, Plumlov, Prostějov, Přemyslovice, Srbce, Tištin, Těšice, Vítonice na Hané, Vranovice, Výšovice, Určice, Žešov) a Přerov (Rokytnice, Troubky, Želatovice).

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem $4 \times 250 \text{ m}^2 = 1000 \text{ m}^2$) a vynásobením desetkrát.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se na jaře zjistí 50 a více nebo na podzim více než 200 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby a Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

Lokálně silné zaplevelení **výdrollem obilnin** je hlášeno z okresu Šumperk (Rovensko).

OKOPANINY

Sklizeň brambor a cukrovky na zamokřených pozemcích postupuje pomalu, šíření houbových chorob, plísně bramboru a cerkosporové skvrnitosti řepy, je naopak ve vhodných podmínkách velmi rychlé.

BRAMBOR (RF 89–99 BBCH, rostlina plně odumřela až hlízy odloučené od stonků)

Příznivé podmínky pro šíření **plísně bramboru (*Phytophthora infestans*)** a počasí znemožňující důslednou ochranu způsobily rychlý rozvoj choroby. Střední až silné výskyty na většině ploch hlásí z okresů Olomouc a Prostějov. Na neošetřovaných porostech u drobných pěstitelů často jen plevy přerůstají zbytky natě zlikvidované plísní bramboru.

V období, kdy nat' už zcela odumřela, se fungicidní ošetření již neprovádí.

Silný výskyt **terčovitě skvrnitosti bramboru (*Alternaria solani*)** byl pozorován v okrese Olomouc (Blatec).

Fungicidní ošetření prováděná proti plísni bramboru by měla být dostatečná i pro regulaci terčovitě skvrnitosti bramboru.

U drobných pěstitelů koncem vegetace porosty brambor často zcela přerůstají plevely, zejména **laskavec ohnutý (*Amaranthus retroflexus*)** a různé druhy **merlíků (*Chenopodium spp.*)**.

CUKROVKA (RF 39 BBCH, plodina úplně zapojena v porostu)

I přes pokračující příznivé podmínky pro vývoj a šíření infekce jsou z okresů hlášeny většinou pouze slabé výskyty **cerkosporové listové skvrnitosti řepy (*Cercospora beticola*)**. V okrese Prostějov byly střední ohniskové výskyty zaznamenány na více lokalitách (Hrubčice, Ivaň, Kostelec na Hané, Mostkovice aj.).

Ošetření se doporučuje provést 5–8 dnů po zjištění prvního výskytu. Pokud trvá vlhké a teplé počasí, druhé ošetření se provede po 14 dnech. Po polovině srpna se ošetření většinou už nedoporučuje.

CHMEL (RF 87–97 BBA, 70 % hlávek kompaktních až dormance, listy a stonky odumřelé)

V okrese Přerov jsou chmelnice již sklizeny. Napadení hlávek chorobami a škůdci před sklizní bylo a je všeobecně slabé. Výnosy jsou zatím průměrné, místy i nadprůměrné.

PÍCNINY

Střední až silné výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** zaznamenali na Prostějovsku (Nezamyslice, Osíčany, Pavlovice u Kojetína, Prasklice, Tišín, Víceměřice, Vítčice) v různých pícních porostech a na Olomoucku (Drahanovice, Senice na Hané, Velký Týnec) v porostech vojtěšky.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem $4 \times 250 \text{ m}^2 = 1000 \text{ m}^2$) a vynásobením desetkrát.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se na jaře zjistí více než 50, v létě více než 300 a na podzim více než 1000 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby a Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Místy jsou na plodech pozorovány střední výskyty moniliniové hniloby jablek. Nálety sledovaných druhů motýlů do feromonových lapáků byly už jen ojediněle střední až silné.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 79–89 BBCH, plod dosahuje asi 90 % konečné velikosti až konzumní zralosti)

Různě intenzivní, místy i střední až silné napadení **strupovitostí jabloně (*Venturia inaequalis*)** na listech i plodech jabloní se vyskytuje po celé oblasti, zejména na neošetřovaných stromech v zahradách a silničních stromořadích.

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních

podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Střední výskyt moniliniové hniloby jablek (*Monilinia spp.*) na neošetřovaných stromech v zahradách a stromořadích hlásí z okresů Jeseník (Javorník-Město) a Přerov (Lipník nad Bečvou, Tučín), na odrůdě Rubín jsou hlášeny z okresu Olomouc (Náměšť na Hané).

Mimo obecných preventivních opatření jako je pečlivý výběr stanoviště a sadbového materiálu je nutno zejména důsledně odstraňovat zdroje infekce.

Silný výskyt svilušek (*Tetranychidae*) byl pozorován v okrese Karviná (Nový Bohumín).

Výskyt pohyblivých stádií svilušek se sleduje v období druhého opadu plodů (73 BBCH) a v období počátku až pokročilého zrání (81–85 BBCH) na 100 vyvinutých listech (na 10 místech 10 listů z jednoho stromu).

Za škodlivý výskyt se považuje 3 a více pohyblivých stádií svilušek v průměru na jeden list.

Sledování vybraných druhů škodlivých motýlů pomocí feromonových lapáků bylo ukončeno 15.9. Nálety do lapáků již byly většinou nulové nebo jen velmi slabé, ojedinělý střední až silný výskyt a výrazné letové vlny obaleče jablečného (*Cydia pomonella*) byly zaznamenány v období 21.8.–8.9. v okrese Karviná (Nový Bohumín).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

HRUŠEŇ (RF 79–87 BBCH, plod dosahuje asi 90 % konečné velikosti až sklizňová zralost)

Výskyt rzivosti hrušně (*Gymnosporangium sabinae*) jsou lokálně až silné v okresech Olomouc (Senice na Hané), Šumperk (Mohelnice), na více lokalitách v okrese Prostějov, ale i jinde po celé oblasti.

Preventivní opatření spočívají v prostorové izolaci od zdrojů infekce, pěstování odolnějších kultivarů a odrůd, případně odstraňování částí nebo celých napadených rostlin zimních hostitelů (jalovec). Chemická ochrana je rovněž preventivní, provádí se před květem hrušní, další ošetření v průběhu květu nebo těsně po odkvětu, případně třetí ošetření po 7–14 dnech.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 85–91 BBCH, pokročilé zrání až ukončen růst letorostů, terminální pupen vyvinut, listy ještě úplně zelené)

Silný výskyt moniliniové hniloby slivoní (*Monilinia spp.*) zaznamenali v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Preventivní opatření viz jablona.

Střední až silný výskyt svilušek (*Tetranychidae*) společně s výskytem slivoně (*Tranzschelia ssp.*) způsobuje na některých lokalitách v okrese Přerov (Kojetín) předčasné odlštění větví nebo až značných částí korun stromů.

Přílety samců obaleče švestkového (*Cydia funebrana*) do feromonových lapáků pokračovaly až do konce pozorování na většině sledovaných lokalit, avšak pouze na slabé úrovni.

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloranných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přílety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

ZELENINA

OKURKA SETÁ

Silné výskyty **plísně dýňovitých (*Pseudoperonospora cubensis*)** jsou pozorovány na většině porostů. Průběh infekce je velmi rychlý, k úplné likvidaci natě dochází během několika dnů.

Ošetření se signalizuje při výskytu v oblasti s dřívějším nástupem vegetace okurek. Ošetřuje se preventivně, během sklizně vždy ihned po sběru, aby mohla být dodržena ochranná lhůta použitého přípravku. Ošetření se opakuje v intervalu 4–14 dnů v závislosti na infekčním tlaku, intenzitě růstu a použitém přípravku.

RAJČE JEDLÉ

Na venkovních porostech se projevuje praskání plodů jako důsledek častých dešťových srážek.

Silné výskyty **plísně rajčete (*Phytophthora infestans*)** na venkovních rajčatech jsou v současné době zaznamenávány v celé oblasti.

Ošetřuje se preventivně podle výskytu v oblasti s dřívějším nástupem vegetace rajčat. Při sklizni pozor na ochrannou lhůtu použitých přípravků!

Ve skleníkovém areálu s loňským výskytem **makadlovky (*Tuta absoluta*)** v okrese Prostějov (Prostějov) jsou nálety do feromonových lapáků stále dosti silné. Novinkou je laboratorně ověřený výskyt dvou samců z feromonových lapáků v Otaslavicích (rovněž okres Prostějov). Na dalších lokalitách i přes poměrně intenzivní průzkum výskyt nebyl zaznamenán.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek